

naj zabeleži šolsko vodstvo vsako izpremembo, oziroma pomanjkljivost, kar bo uvaževalo dež. knjigovodstvo pri novem nakazilu plač in se tako prihrani čestokrat mnogo nepotrebnega pisanja. — V slučaju, da je bil premeščen kateri učitelj v teku prejšnjega meseca in so se mu nakazali prejemki — radi zakasnelega ali nemogočega pravočasnega naznanila premeščitve — na staro službeno mesto, naj pošlje šolsko vodstvo premeščenemu učitelju prejemke na nov naslov in to zabeleži v plačilnem listu. Na ta način bodo šolska vodstva v »dobi preseljevanja« popsupevala prejetje dohodkov, za kar jim bo prizadeto učiteljstvo gotovo hvaležno.

2. Da se pospeši nakazovanje prejemkov osebito na novo nastavljenim učiteljem in suplentom, naj šolska vodstva takoj naznanijo nastop službe okrajnemu šolskemu svetu in poročilo priložijo osebno popisnico.

3. Najkrajša pot za doseg pomaknitve v višji plačilni razred, oziroma stopnjo je vlaganje prošnji potom okraj. šol. sveta, ki mora že itak podati svoje poročilo glasom naredbe št. 361 z dne 20. februarja t. l.

4. Oni učitelji in učiteljice, ki so napravili meseca maja t. l. usposobljenostni izpit, se uvrste s 1. junijem v V. plačilni razred 1. stopnjo. Kdor še ni prošil za uvrstitev, naj to stori čimprej in prošnji priloži usposobljenostno izpričevalo. Tudi vojnodraginjska doklada se odmerja na podlagi prebitnega drugega izpita.

Službe.

Vprašanje na višji šolski svet.

(Iz bivše Slov. Štajerske.)

Ob prevratu so poglani nemškutarke učitelje iz njihovih lepih mest, kar smo vsi odobraval. Na mesto teh pa so pod roko — navadno z bližnje sosedne šole — namestili nove učne osebe, pri čemer se je reklo: začasno! Ti premeščenici, navadno poročeni, so se tjakaj selili z vso svojo imovino, ker se jim je zagotovilo, da se bo ob razpisu v prvi vrsti nanje oziralo.

Ti so se vsi, osobito voditelji, na novih mestih lepo udomačili, in nobenemu ne bo zametilo, ako se bo branil s toplega mesta z vsemi štirimi. Sicer pa traja ta provizorij že tako dolgo, da bo kmalu iz tega difinitivum! Ta premeščenja so se vodila v okraju, in kdor ni imel sreče, da bi živel v takem okraju, in najsibo pri tem tudi službeno 10—20 let stareji, je lepo gledal, kako si njegovi mladi tovariši udobno urejajo nov dom, a on lahko čaka na razpis, ki bo najbrž o svetem Nikolju in pri katerem bo sigurno propadel. Tako se godi, da smo tovariši, ki imamo 20 ali še več službenih let, še vedno učitelji, a mladi učitelji, osobito oni, ki so bili svoj čas oproščeni vojaščine, so daens šolski voditelji na bivših nemškutarških večrazrednicah z lepim stanovanjem, šolskim vrtom in opravnim dokladom! Ali se nas tu ne loteva gnev?

Kje je tu socialna pravičnost? Vedno in vedno se nam pravi: »Potrpitel!« To lepo besedo slišim sedaj že nekaj let, pravila jo je bivša Avstrija, ki je po nemškutarški protekciji pod roko »službeno« oddajala službe, še v večji meri pa jo slišim sedaj, ko so se malone vse službe oddale pod roko! Seveda se pravi: začasno — toda t. j. nezakonito — vse službe se morajo v gotovem roku razpisati in definitivno zasteti. Ako so za nas zakonite dolžnosti, moramo imeti tudi zakonite pravice!

Niso mi znane razmere na Kranjskem, govorim le o Slov. Štajerski — tu

ne velja noben izgovor, da še meje niso ugotovljene. Da celjsko, konjiško, slovenjegraško in mariborsko glavarstvo ne pridejo pod Nemško Avstrijo, to vemo vendar vsi! V konjiškem okraj. glavarstvu so namreč razpisali samo učiteljske službe, a nadučiteljskih ne — do teh drugih nimamo pravic! To se godi v demokratični Sloveniji! Še bivši nemški štajerski šolski svet si kaj takega ni upal! Ali se bojijo drugih starejših kompetentov?

Pravica nad vse! Protekcija naj bi pri nas ne bila znana! Vsakemu, kakor si je zaslužil!

Zato vprašam:

1. Ali se učiteljske in voditeljske službe ne mislijo razpisati povsod, kakor to veleva zakon?

2. Zakaj se z razpisi — morda namenoma — tako dolgo odlašajo?

3. Kdaj bo prišel tisti srečni čas, ko pridemo tudi zapostavljeni do pravice?

Nato zahtevamo odločnega odgovora — v dejanjih!

ALBIN SPREITZ:

Več demokratizma v šolsko sobo!

(Referiral na dom. učit. konferenci.)

Današnja doba stoji v znamenju demokracije. Padli so že in še bodo krvose, tirani, imperialisti et konsorte. Nočem se spuščati v politiko, temveč govorim o vzgojnih stremljenjih današnjega časa. — Že v šolski dobi se naj položi temelj k bodočemu socialnemu udejstvovanju mladine v človeški družbi.

Kakor ni zidana hiša trdno, ki nima močnih podstav, tako tudi je demokracija le nekakšen dekorativni nakit, če naj učinkuje na ljudi, ki so v razvoju že dovršeni.

Torej kratko! Za uprav demokratsko čuvstvovanje, delovanje in nehanje se mora položiti temelj že v osnovni šoli.

Preidem k praktičnemu delu!

Na višji stopnji osnovne šole se naj povsod ustanovijo po angleško-ameriških pravicih razredni odbori iz učencev in učenk istega razreda.

Temu odboru, ki je voljen popolnoma demokratsko po večinskem sklepu, prepustimo predvsem takozvano nižjo disciplino, ki jo mora v drugem slučaju učitelj vršiti.

Odbor, sestojec iz predsednika, podpredsednika, tajnika in 2—3 odbornikov, ima v prvi vrsti skrbeti za red, vzorno in dostojno vedenje učencev med odmori, na potu v šolo in domov, nadalje vplivati s prijateljskimi odnosi in tudi z disciplino na snago pri součencih ter z lastnim lepim zgledom navajati k marljivosti, točnosti in resnicoljubnosti. Predlagati ima razredniku, katere šolske zamude naj opraviči ali ne. Določati mora tudi od slučaja do slučaja, kdo naj oskrbuje s snazhenj šolskih tabel, prinašanje vode itd.

Kot disciplinarna sredstva so odboru na razpolago prijateljski opomini, svarila in eventualno izobčenje gotovih rentitentnih součencev za nekaj časa od prijateljskega občevanja součencev istega razreda.

Pri velikih kršitvah intervenira odbor razrednika, ki vrši discipliniranje.

Odbor naj skliče vsak teden redne seje, sestavi zapisnik in obelodani sklepe. Ako so sklepi nepravilni, tedaj poseže razrednik vmes. Ako nastajajo prepiri, tedaj se voli razsodišče, kakor so v raznih društvenih pravilih predvideni.

Če nastanejo nepremostljivi prepiri, tedaj razpusti razrednik odbor in zasnuje po glasovanju drugega.

na svoj delokrog, da bo vsakdo vedel, kdaj naj se obrača nanj.

Protialkoholni oddelek nastopa predvsem kot posvetovalen in posredovalen organ za alkoholike, člane njihovih družin, kakor tudi za prijatelje treznosti. Žene, otroci, njihovi sorodniki in prijatelji, ki bi radi pomagali siromaku, vdanemu alkoholu ter ga pripravili zopet k treznemu in rednemu življenju, naj se zglase pismeno ali ustmeno pri tem uradu za svet in morebitno pomoč. Ta urad ima nalogo posredovati v sporih med alkoholikom in njegovo družino, da se poravnajo na lep način brez hrušča in trušča, brez sodnije in brez nepotrebnih stroškov. Stranke, ki se iz umljivih razlogov sramujejo iskati v teh zadevah kje drugje pomoči, se pri tem uradu lahko zaupno zglasijo, ker ostane njihova zadeva tajna.

V slučaju, kjer posredovanje ne bi uspelo ter so družinski člani — zlasti otroci alkoholika — potrebni posebnega pravnega varstva, jim bo proti alkoholni oddelek tako varstvo preskrbel in zagotovil. To velja zlasti za mladoetne

otroke, ki so v nevarnosti, da jim njihov oče ali mati, ki sta vdana alkoholu, zapravita vse imetje, tako da za njihovo vzgojo ne bi ostalo potrebnih sredstev. Zato bo ta urad zahtevalo izposloval, da se postavi takim otrokom dober varuh, oziroma da se oddajo v primerno vzgojevališče. Ravnotako se bo na zahtevo poskrbelo, da se postavi alkoholik zapravljivec pod kuratelo. V interesu svojcev alkoholikov bo ta urad posredoval, da prepreči ločitev z akonskih ali na izrečno željo žene, oziroma moža, da jo pospeši.

Enako bo protialkoholni oddelek posredoval tudi, da se pogodbe, sklenjene v pijanosti razveljavijo, kolikor je to v okviru zakonitih določb možno.

V delokrog tega urada sodi nadalje posredovanje, da se delamržne alkoholu vdanе osebe, ki so alkoholiki, spravijo v poboljševalnico, oziroma po potrebi tudi v prisilno delavnico.

Važna je tudi naloga protialkoholnega oddelka, da skrbi za zdravljenje alkoholikov. Ta točka obsega zdravljenje doma s tem, da se odpravi iz alkoholikove hiše

Odbor se voli vsak mesec, oziroma se potrdi prejšnji, eventualno z gotovimi izpremembami.

Vem, da nekaterniki porečejo: To ni nič za naše razmere; če že ni vse norija, je takšna stvar vendar predalekosežna, ker otroški razum za to še ni prav zrel.

K temu pripomnimo sledeče: Res je, da je v prvem času ta novotarija danaidno delo in je mnogo rabuk, vzbun in malo vidnega uspeha pri tem.

Vočigled dejstvu, da se je v zapadnoevropskih državah že obnesla ta uredba in pokazala že obilnega sadu, pa je tudi pri nas kaj takšnega mogoče, dasiprav nismo že iz ranih let vzrasli v demokracijo. Pomnim, da je tov. Flerè že tudi oral tozadevno ledino.

Uspeh tega ustroja je dvojni: materialni in formalni.

Prvi obstoja v tem, da učence uvajamo v razumevanje ustavoiznanstva, drugi pa obstoja v medsebojni ubranosti in zavednosti dolžnosti in pravic bodočih aktivnih državljanov ter v uprav demokratskem mišljenju, ki se zasaja že zgodaj v mladino. Potrebno je le dvoje: vera in dobra volja.

Sklepam z besedami našega velikega romarja Ivana Cankarja: »Verujmo, zakaj le v veri je moč, zmaga in odrešenje!«

RACIC BOŽO:

Kaj bo s šolskimi knjigami?

Malo polemike ne škoduje dobri stvari. Glede šolskih knjig smo v precejšnji zadregi. Vendar pa se ni stvar tako opasna, kakor se zdi nekemu v 20. štev. »Učit. Tov.« Knjige so zaradi preobrata in vojne jako zastarele — zlasti računice. Zanimive pa so, ker se čitajo naloge kakor pravilice iz devete dežele. Najbolj zastarela je Stiasnega računica za pon. solé. Čitaj, kaj se je dobilo pred 10. leti v Krškem za 1 krono, primerjaj današnje cene in plače!

Glede abecednikov se ne more nihče izpodtikati. Vidrovo »Moje prvo berilo« ni »nevarno« šestletnim solarkom in prav tako v Kleinmayrovih »Abecednikih« ne najdeš nobenega spomina na Avstrijo. Ze v izdaji iz l. 1918. nimaš več cesarske pesmi.

Novih knjig za enkrat še ne bo. Ko pa izidejo, bodo mnogo dražje, ker so ravno tiskarske potrebščine sino drage in jih je težko dobiti.

»Šolski list« je sicer lepa ideja, pa zaradi velikih stroškov in pomanjkanja papirja neizvedljiva.

Brez strahu sezemo po starih knjigah, ki so le deloma uporabljive. Ni se nam treba bati »inficiranja z avstrijskim duhom«, četudi bi bil na vsaki drugi strani cesar Franc Jožef.

Skrbeti pa je treba za pisalni material v prvem redu, v tem smo menda edini, in to naj bi prevzel višji šolski svet resno in takoj v delo. Pisava današnjih učencev je na deželi, kjer ni dobiti ne zvezkov, ne papirja, naravnost strašna. Naj se vsaj ta prepotrebni material odvzame navijalcem cen in spekulantom, ker sicer bo čez 10 let mrgolelo analifabetov tudi v Sloveniji.

Poudarjam pa, da nisem proti »Sol. listu«, razmere bodo pokazale, da se dobro ideja za enkrat ne da uresničiti. Ali je kdo prevzel zalogo knjig iz bivše c. kr. dvorne založbe na Dunaju? Če že plačujemo dolgove, vedimo tudi, zakaj smo jih plačali.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Slovenska šolska Matica. Publikacije za l. 1916—18 so dotiskane in se bo-

ves alkohol, da se družinski člani alkoholika poučijo, kako morajo vplivati na slednjega z zgledom ali na kak drug način, dalje s tem, da se pivcu v prostem času pomaga do primernega duševnega razvedrila ter se tako odtegne priliki za pijančevanje. Drugič pa sodi tu sem oddaja alkoholikov v zdravilišče. Dokler se ne ustanovi za alkoholike posebno zdravilišče, bo treba za zdravljenje te vrste pacientov ustanoviti vsaj pri eni izmed že obstoječih bolnišnicah poseben oddelek.

To je na kratko delokrog na novo ustanovljenega protialkoholnega oddelka, kolikor se tiče neposredno alkoholikov in članov njihovih družin. Ker je alkoholizem brez dvoma naše največje narodno zlo, je gotovo dolžnost vsakega poštenega Slovenca in Jugoslavana, da po možnosti sodelujejo pri delu za stremenje našega naroda. Ako pa kdo ne more ali noče pri tem sodelovati, naj vsaj ne ovira pri delu onih, ki vrše v tem oziru svojo narodno dolžnost.

Protialkoholni oddelek pri nevarnosti za socialno skrbstvo.

do začele te dni razpošiljati. Vsak družstvenik prejme Letopis in Bežkovo Uk o s l o v j e. Članarina za l. 1919 znaša 8 K. V zalogi so še vse stare knjige. Cena je označena v Letopisu.

Društvene vesti.

Ljubljansko učiteljsko društvo vabi svoje člane na zborovanje, ki bo v nedeljo, 13. julija t. l. ob 3. uri pop. v prostorih Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvikta v Učiteljski tiskarni.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj Ljutomerske okolice ima svoj občni zbor v soboto, dne 19. t. m., ob 10. dop. v Učiteljski tiskarni. Na dnevnem redu je poročilo o dosedanem delovanju in predlog, da se združimo z ljublj. učit. društvom v Ljubljani. Na ta dan vljudno vabimo. — Janko Žirovnik, t. č. predsednik.

+ Učiteljsko društvo za radovljiški okraj je imelo 3. julija v Radovljici svoj redni občni zbor ob izredni udeležbi članov. Društveni predsednik pozdravi navzoče zborovalce, predvsem tov. Vilka Rusa iz Kranja, ki je posetil zborovanje. — Iz tajnikovega poročila posnemamo, da ima društvo 49 članov ter je imelo redne svoje mesečne sestanke, na katerih so se stavili različni predlogi, ki smo jih poslali na pristojna mesta.

Sklene se, da se računi sklepajo z 31. decembrom vsakega leta, zaradi tega je odpadlo poročilo blagajničarke, ki nam pa poda račune na prihodnjem občnem zboru, ki se bo vršil meseca februarja. Nato je predlagal tov. Vilko Rus iz Kranja o najvažnejših nalogah naših stanovskih organizacij ter nam podal jasno sliko v svojem nad 1 uro trajajočem predavanju ter žel na koncu govora občo zahvalo in priznanje. Upamo, da nas še večkrat razveseli.

občni zbor Zavezi zahvalo za trud in delo, ki ga je imela, da smo dosegli v gmotnem oziru to, za kar smo se pehali leta in leta. Sprejetih je bilo še nekaj predlogov in resolucij.

Za delegata za Zavezino zborovanje sta bila voljena: tov. Fr. Jaklič in Kati Drolova, za namestnika Gorišek Josip in Semol Ivan.

V novi odbor, ki se je takoj konstituiral, so bili voljeni: Franc Jaklič, predsednik; Janko Baraga, podpredsednik; Erna Omanova, blag.; Sega Ivan, tajnik; Ažman Josip in Kati Drolova, odbornika. zaključil predsednik zborovanje z željo, da se kmalu vidimo. — ič

+ Učiteljsko društvo novomeškega okraja. Učiteljstvo novomeškega okraja ima — glasom sklepa stalnega odbora — v sredo, 16. julija t. l., ob 8. uri v novomeški gimnaziji svojo neuradno in neobvezno skupščino.

Istega dne ob 3. uri popoldne pa ima novomeško okrajno učit. društvo v dežliški šoli izredni občni zbor, na katerem se pomenimo o nadzorniškem vprašanju. Pridite vsi! Odbor.

+ Litijško učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. junija t. l. v Litiji. Po pozdravu in kratkem pregledu društvenega delovanja med vojno se tov. predsednik s toplimi besedami spominja vrlega tovariša Janka Stepišnika, ki nam ga je iztrgala vojna. Iz obile tvarine dnevnega reda so se izluščile naslednje resolucije:

1. Če se doseže sporazum vodstev obeh učit. organizacij za združenje vsega učiteljstva v enotno organizacijo, je naše društvo načeloma za ta sklep.

2. Pri razkosanju veleposestev naj se misli tudi na šolo ter odmeri gozd in potrebno zemljišče za preizkuševališče, nasade itd.

3. Skupne nedeljske šolske maše pod učiteljskim nadzorstvom, ker šele zadnji čas ponekod uvedene in ker na več solah niso izvedljive, naj se odpravijo. Starši naj ob nedeljah in praznikih nadzorujejo otroke v cerkvi. Zaveza naj na višjem šolskem svetu izposluje razveljavljenje dotičnega odloka.

4. Sedanja sestava okrajnih šolskih svetov je delo Šusteršičevega terorizma in za sedanje razmere nevdržljiva. bo okrajni šolski svet res demokratska institucija, naj razveljavi dež. vlada vse mandate zastopnikov občin in bivšega deželnega odbora v to korporacijo ter imenuje nove zastopnike, tako da dobe vse tri slovenske stranke po enega zastopnika in njegovega namestnika.

5. Vsi referenti za šolske zamude in pregledovalci računov in proračunov krajnih šolskih svetov naj dobe za svoje delo primerne nagrade.

6. Zvišanje članarine na 48 K letno se odobri. Kar smo si priborili, vse se je izvršilo potom organizacije. Dajmo ji tudi mi, česar potrebuje ona od nas.

7. Nameravana zveza vsega jugoslovanskega učiteljstva v Unijo se odobrava.